

Östblockets sönderfall bäddade för tre nya svenska ambassader

Sveriges ambassad i Prag är centralt belägen och har en hänförande utsikt över gamla stan, floden Moldau och Karlsbron.

Det händer mycket på ambassadfronten just nu. Jane Fredlund rapporterar om en ambassadbyggnad som svenska staten delvis fått i gåva och som ska renoveras – i Prag – om en nyrenoverad ambassad som nyligen invigts – i Riga – och om ett spännande sammordiskt nybyggnadsprojekt i Berlin.

Palatset i Prag

Som en saga där godheten får sin belöning är historien om hur svenska staten fick en halv ambassadbyggnad i gåva som tack för medmänsklighet och god vilja under hårda år. Sveriges ambassad i Prag är

ett vackert litet palats, centralt beläget intill borgen och Strahovsklostret med en hänförande utsikt över gamla stan, katedralen, floden Moldau och Karlsbron.

Huset uppfördes 1927 i gammal stil för den förmögna tjeckiska familjen Ruziska. Det har fyra våningar och flera terrasser.

Svenska ambassaden har hyrt in sig i huset sedan 1946. Här finns förutom själva ambassaden en representationsvåning, ambassadörens bostad och ett par lägenheter för ambassadsekreterarna.

Vid Pragkuppen 1948 konfiskerades detta hus liksom all annan fast privat egendom. Mannen, som lät bygga det, dog i ett av nazisternas fångläger. Huset delades och övertogs av ett par släktingar. Förre ägarens dotter som ägde halva huset, emigrerade till Kalifornien, men hennes mor och svärmor kunde bo kvar. Svenska ambassaden fortsatte att hyra huset, men nu av tjeckiska staten.

– Vi erbjöds att köpa huset, berättar ambassadör Lennart Watz, men vi tackade nej eftersom vi ansåg att huset konfiskerats orättmätigt.

När kommunistregimen föll för fyra år sedan gav den tjeckiska sta-

Sveriges ambassad i Prag finns i ett vackert litet palats som nu ska renoveras.

ten tillbaka all fast privat egendom till tidigare ägare. Familjen Ruziska fick tillbaka sitt palats. Men den sjuttioåriga damen i Kalifornien skänkte sin andel, halva huset, till svenska staten. Kanske som tack för att hennes mor och svärmor fått bo där så länge de levde. Hennes önskan var att huset skulle förbli svensk ambassad också i fortsättningen.

Svenska staten köpte den andra halvan av palatset för 15 miljoner kronor.

Solskenshistorien avslutades med att den gamla damen och hennes man bjöds på en Sverigeresa med lunch hos utrikesministern tillsammans med ambassadör Watz.

Nu vidtar renovering och modernisering av palatset. Stämmor och elledningar ska bytas och ytterligare en lägenhet för en ambassadtjänsteman ska inredas.

Ambassaden i Riga invigd

Ett patricierhus mitt i staden som inköpts för symboliska två öre har byggts till och renoverats. Nyinredningen är gjord med enkla medel och med omsorg om detaljerna. Och en sak kan man skryta med – större persisk praktmatta har ingen svensk ambassad!

Ambassadbyggnaden på Jura Alunana 7 är ett patricierhus från 1880-talet. Huset inköptes av svenska staten julafton 1992 för den symboliska summan av en lettisk rubel – vilket är lika med två öre! Det kan man kalla en julklapp. . . Men sedan tillkom förstås kostnader för till-

byggnad och renovering på 32,8 miljoner kronor.

Sveriges ambassad i Riga invigdes i närvaro av prinsessan Lilian. Vid invigningen talade Lettlands president Guntis Ulmanis med stor respekt om förbindelserna mellan Östersjöfolken.

Ambassadör Andreas Ådahl är Sveriges fjärde fullständiga sändebud i Lettland. Under självständighetstiden mellan de båda världskriegen hade Sverige tre ambassadörer utsända.

Vid mottagningen i ambassaden beundrade gästerna de smakfullt inredda representationsutrymmena. Inredningsarkitekt SIR Carita Kull, Fastighetsverket, har svarat för inredningen.

– Ett problem men också en inspirerande utmaning har varit att vi haft så lite pengar till inredning och möbler. Vi har letat möbler i magasin och hos olika myndigheter. Det har varit lite som att koka soppa på en spik, säger Carita Kull.

Resultatet har blivit en blandad

Ambassadens främsta attraktion är den persiska mattan, nästan 70 m² stor.

svensk stil, lite Malmsten från tidigt 20-tal, lite Josef Frank. Möbler av gedigen kvalitet, som tål att putsas upp och användas igen. Hopplocket av gamla möbler från olika håll skapar en välkomnande inbodd atmosfär.

Carita Kull har ritat bokhyllor för ambassaden, inspirerad av det vackra biblioteket på Rosersbergs slott. De är målade i starkt smaragdgrönt med lister av körsbärsträ.

– Jag har också ritat nya mattor med färger som sätter lite fart på interiörerna, säger Carita Kull.

På tal om mattor är ambassadens främsta attraktion den fantastiska persiska mattan från 1920-talet som pryder den enormt stora salen. Den praktfulla mattan – som enligt vad det sägs en gång tillhört Hermann Göring – låg tidigare i den stora personalmatsalen på UD.

På grund av mattans storlek – 12,5 gånger 5,5 m – hade man inte hittat någon lämplig plats för den utan den hade dessförinnan länge fått ligga hoprullad i ett magasin.

Mattexperten Peter Willborg anser att mattan troligen är en beställning till Europa. Därpå tyder storleken och det europeiserade mönstret. Han värderar mattan mycket högt.

Nu hittade praktmattan till slut sin rätta plats i Rigaambassadens väldiga sal. Fem starka karlar och en lyftkran krävdes för att få den på plats. Och nu fascineras alla besökare av den sagolika golvprydnaden.

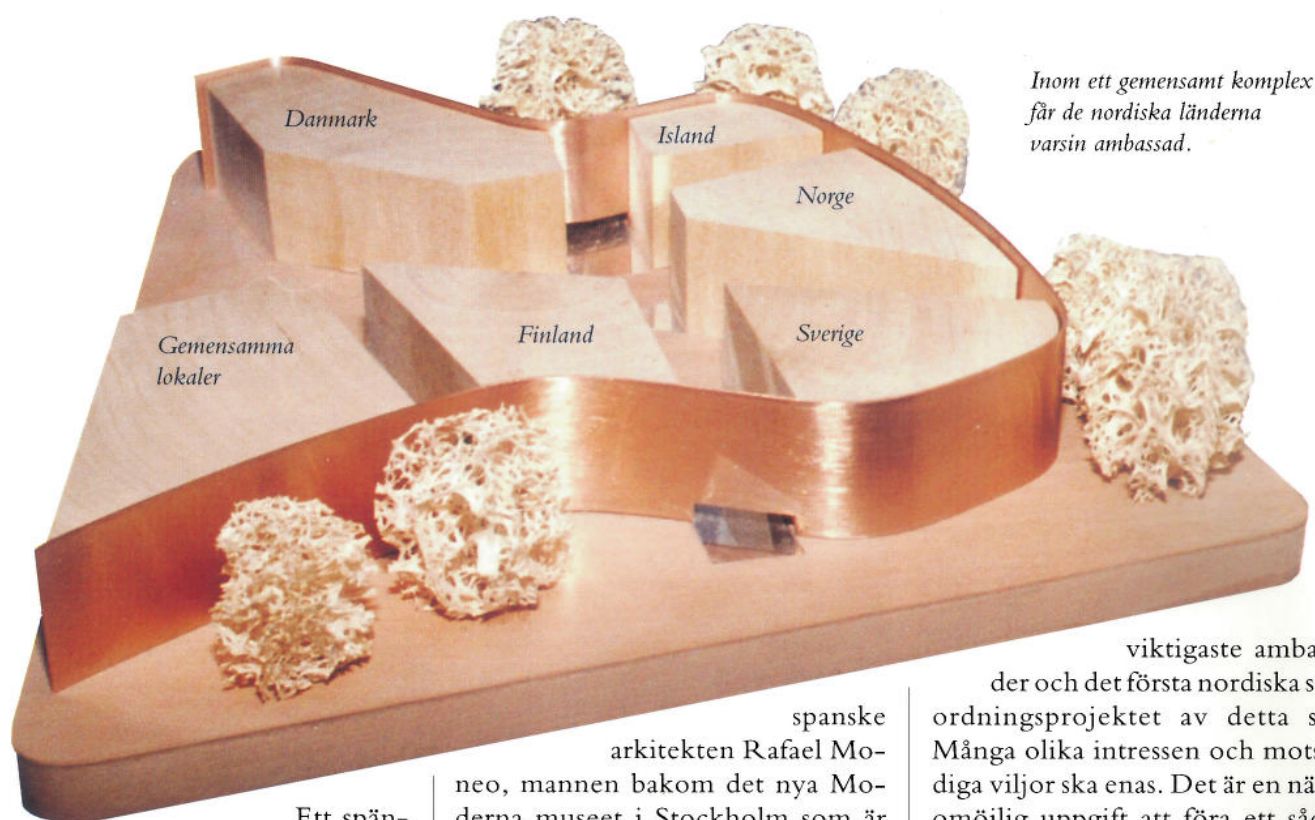
Svenska ambassaden i Riga har blivit en viktig mötesplats och de stora utrymmena kommer väl till pass.

Projektledare för ombyggnaden har varit Lisbeth Söderhäll på Statens fastighetsverk.

– Hit kommer minst en officiell delegation i veckan, konstaterar ambassadör Ådahl. Inget annat land har så bred kontaktyta med Lettland som Sverige.

Djävaste förslaget vann

Tävlingen om gemensamt nordiskt ambassadbygge i Berlin avgjord.

Inom ett gemensamt komplex får de nordiska länderna varsin ambassad.

Ett spännande och svårt projekt är på gång i Berlin. De nordiska länderna skall bygga ett gemensamt komplex på en central tomt nära Tiergarten i centrala Berlin, på det område där Sveriges gamla ambassad låg.

En internationell arkitektävling om en gemensam lösning för de fem nordiska ländernas ambassader har nyligen avgjorts. Första pris gick till arkitekterna Alfred Berger, 35-årig österrikare, och Tiina Parkkinen, 31 år, född i Wien men med finländskt påbrå. De har gemensamt kontor i Wien.

I juryn satt bl.a. den berömde

spanske arkitekten Rafael Moneo, mannen bakom det nya Moderna museet i Stockholm som är under byggnad. Moneo presenterade de prisbelönta förslagen vid en sammankomst på "gamla" Moderna museet på Skeppsholmen.

– Tomten med sin oregelbundna form är besvärlig att handskas med. Det gäller att skapa ett gemensamt byggnadskomplex med plats för individuella lösningar för varje land.

– Bland många intressanta lösningar har vi valt den djävaste och mest krävande. Byggnadskroppen böljar i en mjuk naturlig vågrörelse. Mot denna naturlighet kontrasterar det inre som är artificiellt, teatraliskt och sofistikerat.

– Berlinambassaden är en av våra

viktigaste ambassader och det första nordiska samordningsprojektet av detta slag. Många olika intressen och motstridiga viljor ska enas. Det är en nästan omöjlig uppgift att föra ett sådant projekt i land, säger Sigurd Ståhlgren, som är chef för det nordiska ambassadprojektet, men det är en spännande, inspirerande och rolig uppgift!

Nu vidtar nya tävlingar i de nordiska länderna om att utforma ländernas olika delar av det gemensamma projektet.

Sex svenska arkitekter har inbjudits att tävla om att utforma svenska ambassaden. 31 maj ska Sverige och de övriga nordiska länderna kunna presentera sina vinnande förslag.

Jane Fredlund